

SCHOOL ATTITUDE VRAGENLIJST**RAPPORTAGE**

Bij de interpretatie van dit rapport dient rekening gehouden te worden met de eigenschappen van het specifieke instrument. SAV heeft geen predictieve validiteit en kan derhalve ook niet gebruikt worden als adviseringsinstrument. De uitslag van SAV geeft hoogstens een vermoeden dat sommige leerlingen problemen kunnen hebben met de individuele aanpassing aan de schoolse omgeving.

Testmedia.nl is niet aansprakelijk voor consequenties van oneigenlijk gebruik van deze rapportage, deze aansprakelijkheid ligt geheel bij de organisatie die het betreffende instrument inzet. Dit rapport is automatisch gegenereerd.

Houdingen en opvattingen van leerlingen kunnen onder invloed van de omstandigheden en als gevolg van opleiding en ervaringen veranderen. Voor de uitkomsten van dit onderzoek is daarom een geldigheidsduur van maximaal 10 maanden vastgesteld.

Naam: Johan van Nijnsel

Afnamedatum: 22 september 2014 14:19

Normgroep: havo/vwo klas 3 jongens

Eigen waardering van de juistheid van de uitslag: Gemiddeld

I PROFIELBESCHRIJVING - IN VERGELIJKING MET MEDE-LEERLINGEN**Algemene instelling tegenover school**

veel minder dan anderen

Inzet voor het schoolwerk

minder dan anderen

hard en goed willen werken aan schooltaken en leertaken

veel minder dan anderen

huiswerk op tijd en goed willen doen

normaal

geconcentreerd kunnen werken in de klas

normaal

Zich goed voelen op school

veel minder dan anderen

tevredenheid met het schoolbestaan

minder dan anderen

aanvaarding en erkenning door de klasgenoten

veel minder dan anderen

relaties met de leerkrachten

minder dan anderen

Vertrouwen in eigen kunnen op school

normaal

zelfvertrouwen dat je goede schoolprestaties kan leveren

normaal

durven opkomen voor jezelf op school en in de klas

veel minder dan anderen

je goed mondeling en schriftelijk kunnen uitdrukken op school en in de klas

normaal

II BIJZONDERHEDEN

Wijze van beantwoorden	normaal
Geen keuze kunnen maken uit de antwoorden	normaal

Deze profielbeschrijving is volledig gebaseerd op eigen antwoorden van de leerling.

Wijze van beantwoorden

Bij een normale wijze van beantwoorden ('normaal') zijn er geen bijzonderheden te melden. De uitslagen zijn op dit punt in orde.

Een heel positieve wijze van beantwoorden ('heel positief') kan mogelijk betekenen dat het profiel gunstiger is dan in werkelijkheid het geval is. De uitslagen zijn misschien dan wat te hoog.

Een positieve wijze van beantwoorden ('positief') kan mogelijk betekenen dat de uitslagen misschien niet helemaal in orde zijn, maar ook niet echt fout.

Een kritische invulling ('kritisch') kan mogelijk betekenen dat de uitslagen misschien niet helemaal in orde zijn, maar ook niet echt fout.

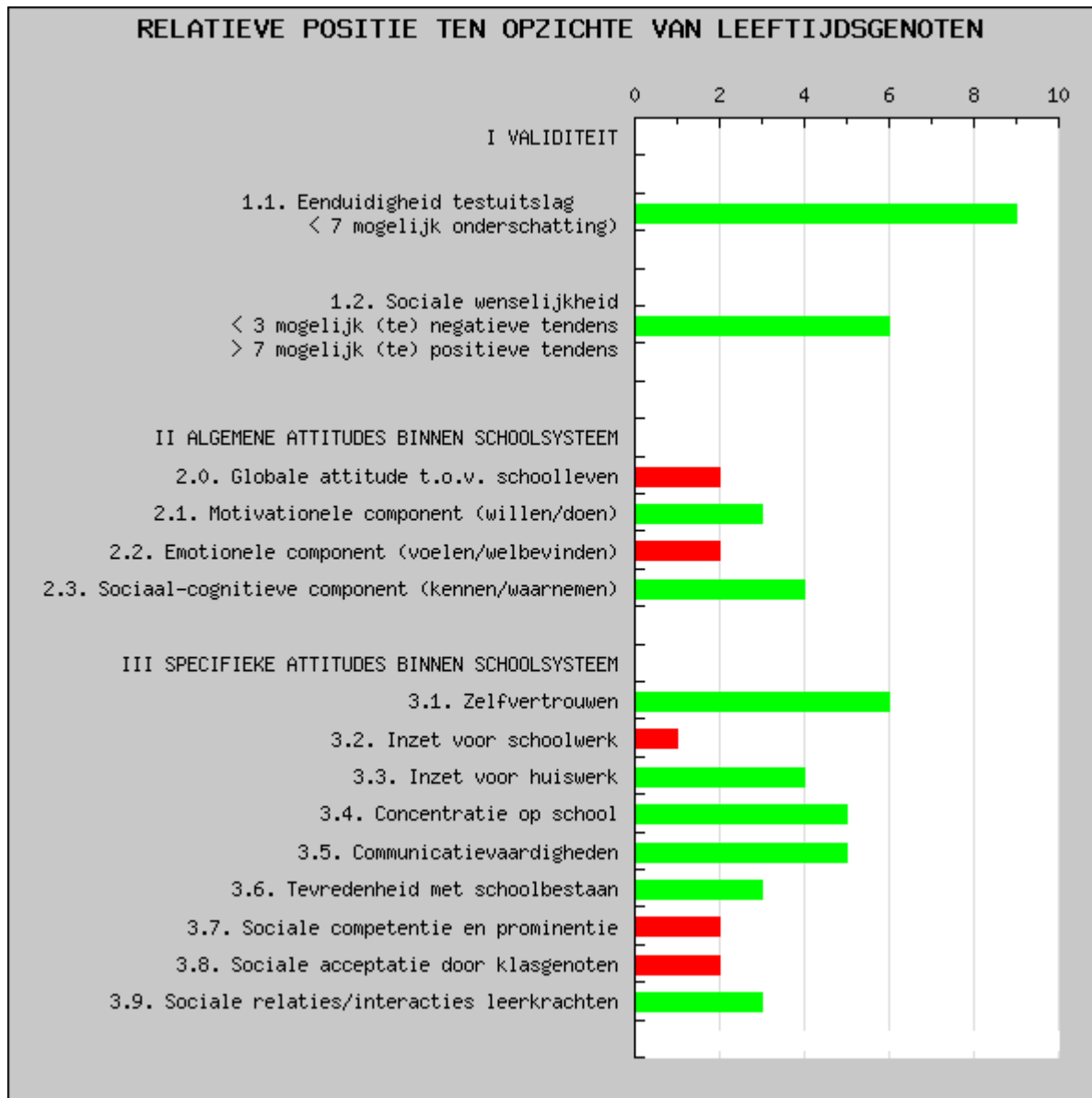
Een heel kritische invulling ('heel kritisch') kan mogelijk betekenen dat het profiel ongunstiger is dan in werkelijkheid het geval is. De uitslagen zijn misschien dan wat te laag.

Geen keuze kunnen maken uit de antwoorden

Indien 'normaal' vermeld staat bij 'Geen keuze kunnen maken uit de antwoorden', zijn er geen bijzonderheden te vermelden. Je hebt een gering aantal "weet niet" antwoorden. De uitslagen zijn op dit punt in orde.

Indien je op veel antwoorden ('veel') niet kon kiezen, zijn de uitslagen onduidelijk en mogelijk iets te laag.

Indien je op heel veel antwoorden ('heel veel') geen keuze kon maken, zijn de uitslagen onduidelijk en zijn de uitslagen waarschijnlijk iets te laag.

INTERPRETATIE-RICHTLIJNEN

1.1. Beperkingen in het gebruik van de SAV

De SAV is in beginsel een vragenlijst die opvattingen en houdingen inventariseert en geen inzicht geeft in de aanleiding of oorzaken van een relatief negatieve houding. De vragenlijst is volledig gebaseerd op zelfbeschrijvingen van de leerling. De uitslag van de SAV kan door deze methodiek tot andere uitkomsten leiden dan het persoonlijke oordeel, gebaseerd op de dagelijkse omgang met leerlingen. Het persoonlijke oordeel is gebaseerd op houdingen zoals die zouden blijken uit het waarneembare gedrag, terwijl de SAV zich richt op houdingen die de leerling bij zichzelf waarneemt, ongeacht de wijze waarop deze houdingen in het gedrag tot uitdrukking komen. Voorts is het persoonlijk oordeel vaak gebaseerd op unieke en essentiële indrukken die in een vragenlijst niet aan de orde kunnen komen. Anderzijds is de vragenlijst systematisch van opzet en het persoonlijke oordeelonderhevig aan toevallige omstandigheden. De uitkomsten van beide methoden kunnen elkaar zinvol aanvullen.

De antwoorden van de leerling moeten als zeer vertrouwelijke gegevens beschouwd worden. De uitslag van de SAV dient daarom zoveel met instemming van de leerling gebruikt te worden.

De interpretatie en vermoedens die uit de SAV voortvloeien berusten niet op systematisch onderzoek en zijn enkel gebaseerd op algemeen bekende en praktische overwegingen als: een hoge motivatie voor schoolwerk gaat vaker samen met goede schoolprestaties dan een lage motivatie. Het is aan te raden om ten aanzien van de houdingen van de leerling de meest eenvoudige interpretatie aan te houden en niet te vervallen in ongefundeerd geïmpersonaliseerd. Bij een lage score op het zelfconcept is het niet gerechtvaardigd om te spreken van een minderwaardigheidscomplex, doch wel van een leerling met een relatief negatieve houding ten aanzien van de eigen mogelijkheden voor school of een leerling met relatief weinig zelfvertrouwen in de eigen mogelijkheden voor school.

1.2. C-Schaal

Een C-schaal is een 11-puntsschaal met getalwaarden (C-waarden), lopende van 0 t/m 10, om de scores behaald door een bepaalde populatie in 11 groepen te verdelen en wel zodanig, dat de 1% laagst scorenden de C-waarde 0 krijgen en de 1% hoogst scorenden de waarde 10.

C-waarden	Lage aanpassing						Hoge aanpassing				
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Percentages	1	3	7	12	17	20	17	12	7	3	1
Cumulatieve percentages	1	4	11	23	40	60	77	89	96	99	100

Slechts weinig leerlingen hebben zeer positieve of zeer negatieve houdingen. De meeste leerlingen nemen een middenpositie in. De ruwe schaalwaarden zijn daarom omgezet in genormeerde schaalwaarden, gebaseerd op somscores van normgroepen. De relatieve positie van leerlingen ten opzichte van vergelijkbare leeftijdsgenoten geeft een indruk van de mate waarin de leerling positieve of negatieve houdingen bezit.

C-score	Interpretatie C-score	Kwalificatie	% leerlingen van de normgroep met zelfde score met hogere score	
0	laagste	uiterst negatieve houding	1 %	99 %
1	zeer laag	zeer negatieve houding	3 %	96 %
2	zeer laag	zeer negatieve houding	7 %	89 %
3	laag	negatieve houding	12 %	77 %
4	enigszins lager dan gemid.	neutrale of zwak negatieve houding	17 %	60 %
5	gemiddeld	neutrale of onduidelijk zwakke houding	20 %	40 %
6	enigszins hoger dan gemid.	neutrale of zwakke positieve houding	17 %	23 %
7	hoog	positieve houding	12 %	11 %
8	zeer hoog	zeer positieve houding	7 %	4 %
9	zeer hoog	zeer positieve houding	3 %	1 %
10	hoogste	uiterst positieve houding	1 %	0 %

Bijvoorbeeld een leerling die een C-score van 6 heeft behaald, heeft een score die hoger is dan 60 % van leerlingen van de normgroep en een lagere score dan 23 % van de normgroep. In het algemeen hebben de C-scores 0-1-2 de meeste betekenis onder de aanname dat de groep van 11 % leerlingen met de laagste scores mogelijk problemen hebben in de aanpassing op school. Differentiatie in zeer positieve houdingen is in de praktijk niet interessant.

De gemiddelde waarden van de somscores zijn in het algemeen hoog. Het grootste deel van de leerlingen is dus (zeer) positief over zichzelf en de school. De omzetting van de somscores in gestandaardiseerde C-scores houdt daar geen rekening mee. Bij de interpretatie van de C-scores dient men daar wel enigszins rekening mee te houden. Leerlingen met lage C-scores kunnen in werkelijkheid een minder negatieve houding hebben dan de kwalificatie suggereert. Voorts kunnen leerlingen er realistische of minder realistische positieve of negatieve meningen op nahouden. Leerlingen die zich op de vlakke houden, zullen vaker 'dat weet ik niet' kiezen. Ook kunnen leerlingen allerlei overwegingen mee laten spelen, van zichzelf of de school in een gunstig daglicht plaatsen tot het extra benadrukken van negatieve opvattingen. Al deze mogelijke systematische verschillen tussen leerlingen bij de beantwoording van de vragenlijst zijn niet in de C-score interpretatie verwerkt.

1.3. Antwoordneigingen

Bij het invullen van de vragenlijst spelen diverse antwoordneigingen een rol. Een antwoordneiging die van invloed kan zijn op de uitslagen is het gebruik van de keuzemogelijkheid 'weet niet'. Leerlingen die relatief vaak dit antwoord kiezen, spreken zich in feite minder frequent uit over de mate waarin stellingen op hen van toepassing zijn. Veelal leidt deze ontwijkende antwoordneiging tot onderschatting van de uitslagen.

De schaal 1.1. eenduidigheid testuitslag geeft aan in hoeverre de leerling door geen stelling te nemen de uitslag naar het midden trekt waardoor de scores negatiever kunnen uitvallen dan in werkelijkheid het geval is.

De vragenlijst heeft betrekking op meningen en gedragingen die veelal sterk onderhevig zijn aan sociale controle van ouders en leerkrachten. De neiging om sociaal wenselijke antwoorden te geven vormt een belangrijke bedriging voor de juiste aanduiding van de werkelijke houding van de leerling.

De schaal 1.2. sociaal wenselijk invulgedrag geeft een indicatie voor het invulgedrag van de andere schalen. Een hoge score (8-9-10) op deze schaal kan een indicatie zijn voor scores die te positief zijn. De leerling geeft dan blijk van een welwillendheid die niet realistisch is. Een lage score (0-1-2) indiceert dat de uitslagen mogelijk te negatief zijn. De leerling is dan veel te kritisch.

In de praktijk blijken vooral de basisschalen over school: 3.2. 'Inzet voor leerprestaties', 3.3. 'Intrinsieke inzet voor leerprestaties (huiswerk)', 3.4. 'Concentratie in de klas', 3.6. 'Tevredenheid met schoolbestaan' en 3.9. 'Sociale interacties en relaties met leerkrachten' enigszins wenselijk te worden ingevuld. De basisschaal 3.8. 'Sociale acceptatie en erkenning door klasgenoten' neemt een relatief onafhankelijke positie in.

De drie basisschalen van de sociaal-cognitieve factor (zelfbeeld) blijken in de praktijk niet sociaal wenselijk te worden ingevuld.

2.1. Globale attitude

De globale attitude geeft een beeld van de algemene houding van de leerling tegenover de school en zichzelf en is het resultaat van de uitslagen op de 9 specifieke attitudes. Een lage of hoge score op een aantal van deze 9 basisschalen leidt tot een lage of hoge score op de totaalscore van de SAV. Een score die betrouwbaar is op 1.2. sociale wenselijk invulgedrag met tegelijk een lage score op 2.0. Globale attitude t.o.v. school indiceert een relatief negatieve instelling ten opzichte van het schoolleven.

2.2. De samenstellende schalen

De samenstellende schalen 2.1. Motivatie voor schoolvakken, 2.2. Sociaal-emotioneel (voelen/welbevinden) en 2.3. Sociaal-cognitief (zelfbeeld) geven een meer algemene houding op de punten inzet voor het schoolwerk, de tevredenheid over het schoolbestaan en het vertrouwen in eigen kunnen op school. Een hoge of lage score op een samenstellende schaal kan het gevolg zijn van een matige positieve of negatieve houding op de drie onderliggende basisschalen of van een zeer sterke positieve of negatieve houding op een of twee basisschalen in combinatie met een neutrale houding op de overige basisschalen. Vaak is er een positief verband tussen de samengestelde schalen Motivatie en Sociaal-emotioneel. De samengestelde schalen Motivatie en Sociaal-emotioneel zijn vrijwel onafhankelijk van de samengestelde schaal Sociaal-cognitief (zelfbeeld). De uitslag van de zelfbeeld-schaal staat veelal op zichzelf.

Zeer sterke negatieve houdingen op de samengestelde schalen vormen een aanwijzing dat de leerling mogelijk problemen heeft met de motivatie voor schooltaken, de tevredenheid met het schoolbestaan of het vertrouwen in zichzelf.

2.3. Specifieke attitudes

De specifieke attitudes van 3.1. tot en met 3.9. geven specifieke informatie over de leerling. Van de leerlingen valt 54 % in de middencategorieën. De C-scores 4-5-6 geven derhalve weinig informatie over een leerling. De informatieve waarde van C-scores wordt groter naar-mate de leerling een minder voorkomende score behaalt. De C-scores 0-1-2 of 8-9-10 zijn informatiever dan 3 tot en met 7.

Zeer sterke negatieve houdingen kunnen een aanwijzing zijn dat de leerling problemen heeft met de betreffende aspecten van school of zichzelf.

Negatieve houdingen hebben in vergelijking met de neutrale en positieve houdingen een bijzondere betekenis in het onderwijs, met name bij de begeleiding en advisering. Van negatieve houding kan verondersteld worden dat deze niet bijdragen aan een doelmatig onderwijsproces en samen kunnen gaan met allerlei probleemgedrag.

3.1. Realiteitsgehalte van de uitkomsten

De uitslagen van de School Attitude Vragenlijst mogen **niet** gezien worden als prestaties van de leerling. Het is niet meer dan een weergave van de mate waarin de leerling zich in vergelijking met anderen heeft aangepast aan de schoolse omgeving waarvan de leerling deel uitmaakt. SAV is slechts een registratie van opvattingen en attitudes. Doel van SAV is het signaleren van leerlingen met opvallend negatieve attitudes (in vergelijking met mede-leerlingen) die mogelijk problemen kunnen hebben met aanpassing aan de schoolse omgeving.

De uitslagen geven hoogstens een vermoeden dat sommige leerlingen problemen kunnen hebben. Of dit vermoeden juist is, zal nader bevestigd moeten worden. In de overgrote meerderheid van de uitslagen zullen er geen redenen zijn voor een nader onderzoek. In ongeveer 11 % - 15 % van de gevallen zal een nadere uitwerking nodig zijn om het realiteitsgehalte van de uitslagen te toetsen.

SAV zegt niets over intellectuele vaardigheden. Er is slechts een zwakke samenhang met rapportcijfers. Schoolresultaten worden door vele factoren beïnvloed waarvan de in SAV opgenomen attitudes van leerlingen tegenover school(werk) slechts een gering onderdeel vormen.

De vraag is of leerlingen wel in staat zijn om de eigen attitudes realistisch weer te geven. Oftewel welke van de door SAV gesignaleerde leerlingen heeft in werkelijkheid geen problemen met de individuele aanpassing aan en oriëntatie op school (zogenaamde vals negatieven). En welke van de niet gesignaleerde leerlingen heeft in werkelijkheid wel problemen met aanpassing aan school (zogenaamde vals positieven).

De stabiliteit van de metingen is niet hoog. Dit betekent dat de houdingen niet stabiel zijn. Reeds op grond van de leeftijd van de doelgroep (12-16 jaar) zijn veranderingen in de attitudes ten aanzien van zichzelf en ten aanzien van de schoolse omgeving te verwachten. Wel kan gesteld worden dat het vertrouwen in eigen kunnen minder aan veranderingen onderhevig is dan de motivationele factoren en het gevoel van welbevinden. Als regel kan men een periode van 10 maanden stellen voor een voldoende stabiliteit van de attitudes.

Leerlingen kunnen de vragen ook sociaal wenselijk of defensief hebben ingevuld omdat ze verwachten dat ook leerkrachten of ouders de uitslagen uitslagen te zien krijgen. Voor de overgrote meerderheid van de leerlingen geldt dat de uitslagen van SAV ongevoelig zijn voor externe factoren zoals inspectie van de uitslagen door derden, bedreigende condities (zoals zogenaamd meetellen voor rapport, naamsvermelding, etc.).

Het invulgedrag vertoont slecht voor enkele attitudes kleine verschillen. Voor een zeer gering deel van de leerlingen geldt enige gevoeligheid voor inspectie van de uitslagen door derden. In dit geval zullen met name de schalen 3.3. inzet voor huiswerk, 3.6. tevredenheid met schoolbestaan en 3.7. sociale competentie en prominentie een iets hogere score te zien geven. Een aanwijzing voor dit effect geeft de meting van de sociale antwoordtendens. De sociale antwoordneiging is gevoelig voor (potentieel) bedreigende condities en derhalve een indicatie voor het effect van de sociale antwoordtendens. Uit voorlopige analyses blijken jongens in tegenstelling tot meisjes nauwelijks gevoelig zijn voor bedreigende condities en derhalve gemiddeld hoger te scoren dan meisjes. Onder neutrale testcondities zien we het omgekeerde effect. Meisjes scoren in niet bedreigende omstandigheden gemiddeld hoger dan jongens.

Bij een hoge score op sociale wenselijkheid en vrijwel allemaal sterke tot zeer sterke positieve attitudes, zal nagegaan moeten worden of deze attitudes realistische te noemen zijn. De vraag is of het hier gaat om onrealistische attitudes dan wel om een realistische weergave van zeer positieve attitudes. Hierbij zal wel rekening mee moeten worden gehouden met het feit dat uit vele onderzoeken is gebleken dat een beoordeling door de leerkrachten van de attitudes laag correleert met de zelfbeoordeling door leerlingen. Dit kan verschillend geïnterpreteerd worden. Men kan stellen dat de beoordeling door leerkrachten - die immers berusten op min of meer toevallige indrukken in de klas - gericht is op andere aspecten van de attitudes. Ook is mogelijk dat leerkrachten geen voldoende inzicht hebben in de attitudes van de leerlingen. Ook van de ouders via vertrouwelijke gesprekken verkregen gegevens is een directe toetsing van de uitslag van SAV.

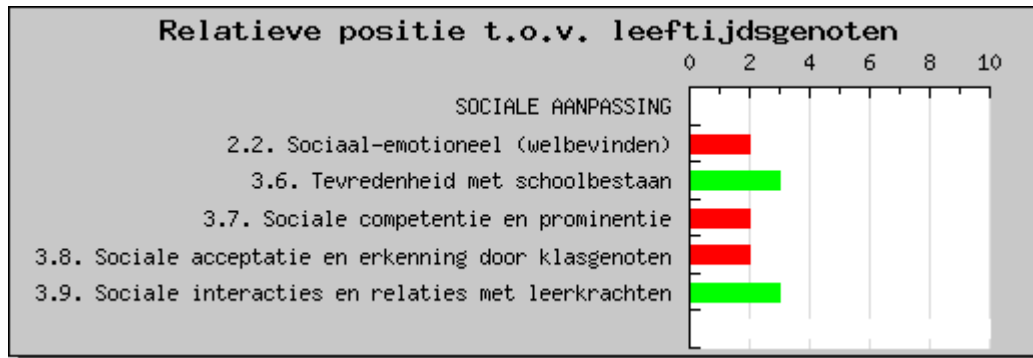
Bij een hoge score op sociale wenselijkheid en vrijwel allemaal neutrale attitudes, zal nagegaan moeten worden of er in werkelijkheid wellicht sprake is van veel negatievere houdingen dan de uitslag aangeeft. Bij een zeer lage score op sociale wenselijkheid en een corresponderende lage score op de overkoepelende globale attitude zal nagegaan moeten worden of de vragen niet (te) kritisch beoordeeld en beantwoord zijn.

4.1. Clusters

In de overgrote meerderheid van de gevallen zal SAV geen bijzonderheden signaleren. De uitslagen vallen dan allemaal rond het gemiddelde (groen). Bij een uitslag met enkele zeer negatieve uitschieters kunnen er mogelijk problemen zijn, met name indien het samenhangende clusters betreft:

• Sociale aanpassing

- 2.2. Sociaal-emotionele component (voelen/welbevinden)
- 3.6. Tevredenheid met schoolbestaan
- 3.7. Sociale competentie en prominentie
- 3.8. Sociale acceptatie en erkenning door klasgenoten
- 3.9. Sociale interacties en relaties met leerkrachten

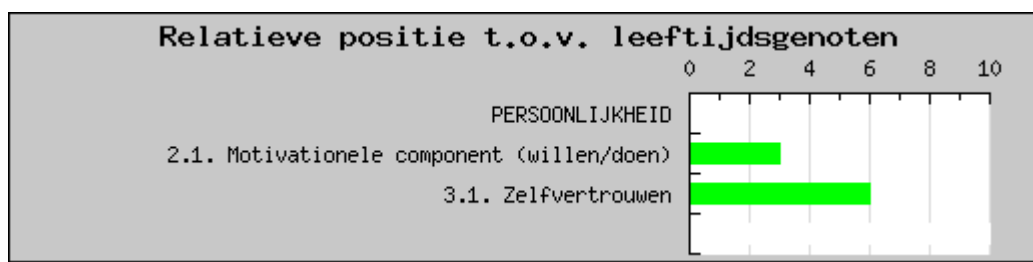
• Aanpassing aan leerproces

- 2.3. Sociaal-Cognitieve component (zichzelf kennen/waarnemen: zelfconcept)
- 3.2. Inzet voor leerprestaties
- 3.3. Intrinsieke inzet voor leerprestaties (huiswerk)
- 3.4. Concentratie
- 3.5. Communicatievaardigheden

• Persoonlijkheid

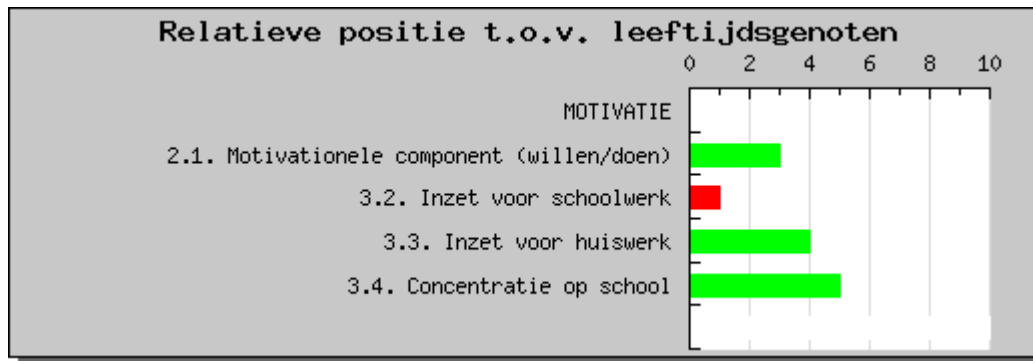
- 2.1. Motivationale component (willen/doen)
- 3.1. Zelfvertrouwen bij proefwerken

- **Motivatie**

Lage scores op 2.1. betreffen een lage motivatie voor het willen leveren van schoolprestaties.
Een lage score op 3.2. inzet voor schoolwerk en leerprestaties betekent dat de leerling het niet de moeite waard vindt om op school goede cijfers te halen.
Een lage score op 3.3. inzet voor huiswerk betekent dat ook buiten het klassikaal verband om de leerling hard werken voor school (huiswerk, stage, etc.) niet belangrijk vindt.
Lage scores op 3.2. en 3.3. betekenen in de regel ook een lage score op 3.4. het geconcentreerd kunnen zijn in de klas.

Het ontbreken van een op leertaken positieve drijfveer zal leiden tot een ondermaats presteren.

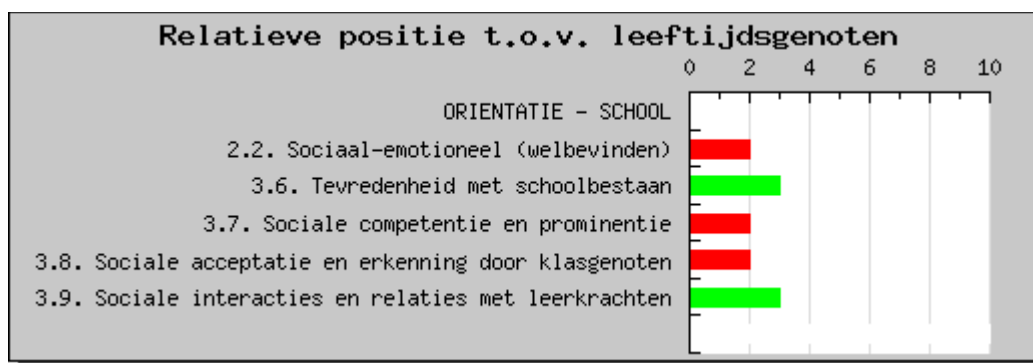
5.1. Attitudes en onderwijsuitkomsten

Het ontbreken van een oriëntatie op school kan diverse oorzaken hebben:

- a. gelegen in de persoon zelf als object van de attitude
- zeer onzeker over eigen mogelijkheden/capaciteiten, geen vertrouwen in eigen kunnen (lage score op 2.3.)
  - geen voldoende zelfvertrouwen bij schoolprestaties, niet kunnen presteren (lage score op 3.1.)
  - onvoldoende communicatieve vaardigheden, zich niet kunnen uitdrukken (lage score op 3.5.)
  - onvoldoende sociale vaardigheden, geen moeilijke sociale situaties aankunnen (lage score op 3.7.)

- b. gelegen in de school als object van de attitude
- ontevreden zijn met het schoolgaan/schoolleven (lage scores op 2.2. en 3.6.)
  - onvoldoende sociale erkenning door klasgenoten (lage score op 3.8.), een gebrek aan zelfvertrouwen in sociale situaties (onvoldoende sociale aanpassing) zal ook weergegeven worden door een lage score op 3.7.
  - een slechte relatie met de leerkrachten (lage score op 3.9.)

Van de drie groepen houdingen 2.1. Motivatie voor het schoolwerk, 2.2. Satisfactie met het schoolbestaan en 2.3. Vertrouwen in eigen kunnen wordt verondersteld dat ze van belang zijn voor de aanpassing van de leerling aan de doelstellingen van school: kennisverwerving, sociaal-emotionele vorming en zelfontplooiing. Positieve houdingen ten aanzien van schooltaken, schoolbestaan en vertrouwen in eigen mogelijkheden zullen leiden tot goede schoolprestaties, regelmatig schoolbezoek en een schoolloopbaan zonder voortijdige uitval. En negatieve houdingen kunnen voorlopers zijn van onderpresteren, schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Het gevoel van ontevredenheid over het schoolleven kan leiden tot schoolverzuim. Een negatieve instelling ten opzichte van de school kan ook leerlingen betreffen die een hoge score behalen inzake de inschatting van eigen mogelijkheden/capaciteiten. Ook het omgekeerde komt voor: een positieve attitude ten aanzien van schooltaken en schoolleven en een negatieve attitude ten aanzien van eigen mogelijkheden en capaciteiten. Het ontbreken van een vertrouwen in eigen kunnen zal een passende schoolloopbaan blokkeren en kunnen leiden tot een voortijdig verlaten van de school.

6.1. Nadere bevestiging van vermoedens

SAV is slechts een zeer globaal meetinstrument en geeft dan ook slechts een schatting in hoeverre de leerling (in vergelijking met medeleerlingen) zich heeft aangepast aan de eisen van de schoolse omgeving. Overige niet gemeten invloeden op de individuele aanpassing aan de school en de schoolbeleving zijn o.a.:

- overige persoonlijkheidseigenschappen/individuele aspecten (naast de gemeten motivatie, faalangst en vertrouwen in eigen kunnen)
- de sociale structuur in de klas (sociale klimaat, groepsvorming)
- de school als opleidingsinstituut (leerplan, didactische werkvormen, lesroosters, procedures, werkdruk, schoolgrootte)
- de school als organisatie (schoolorganisatie, leerlingbegeleiding, buitenschoolse activiteiten, schoolvoorzieningen)

Ook zijn in de SAV ook geen invloeden opgenomen zoals bijvoorbeeld:

- de gezinssituatie
- de relatie met de moeder
- de relatie met de vader

SAV heeft geen predictieve validiteit en kan derhalve ook **niet** gebruikt worden als adviseringsinstrument. De uitslag van SAV geeft, zoals uit het bovenstaande blijkt, hoogstens een vermoeden dat sommige leerlingen problemen kunnen hebben met de individuele aanpassing aan de schoolse omgeving.

Het nagaan van de juistheid van de uitslag is noodzakelijk omdat er sprake kan zijn van bijzondere antwoordneigingen (sociale wenselijkheid) of van toeval, bijvoorbeeld als de leerling tijdens het invullen van de vragenlijst een slecht humeur heeft. Of een vermoeden dat de leerling problemen zou kunnen hebben met de individuele aanpassing aan de schoolse omgeving, zal nader bevestigd moeten worden:

- **individuele gesprekken met de leerling** (waarbij de uitslagen van de SAV zelf niet ter sprake komen).

Leidraad voor deze gesprekken met de leerling zijn de zeer lage scores op de schalen van de SAV:

- geringe inzet voor schoolprestaties: Waarom is de motivatie voor schooltaken zo gering en voor welke vakken of leerkrachten is dit het geval ?
- geringe inzet voor huiswerk: Waarom kan de leerling zich zo slecht op het huiswerk richten en voor welke vakken geldt dit? Is er in de thuissituatie iets aan de hand ?
- ontevredenheid met schoolbestaan: Waarom ontleent de leerling zo weinig plezier aan het schoolleven ?
- slechte relatie met leerkrachten: Waarom heeft de leerling zo'n slechte relatie met leerkrachten en met welke leraren in het bijzonder ? En welke invloed heeft dit op de prestaties voor een vak ?
- etc.

In dit gesprek kan de school nagaan of er sprake is van een vertekening van de werkelijkheid door de leerling. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld hun relaties met klasgenoten en leerkrachten verkeerd inschatten, zich overmatig bezorgd maken over hun schoolresultaten, zich erg onzeker voelen of ambities koesteren die buiten het bereik van de leerling ligt, bijvoorbeeld een overschatting van de eigen capaciteiten. De conclusie van een dergelijk gesprek kan zijn dat de uitslag van SAV nader wordt bevestigd dan wel afgewezen moet worden.

- **indrukken van de leerkrachten.**

Hierbij is oplettendheid geboden indien een leerling negatief scoort terwijl de leerkrachten daarentegen een neutrale tot positieve score verwacht hadden.

- **indrukken van de ouders.**

Ouders zijn soms niet goed op de hoogte hoe hun kind denkt over de school. De school zal dan de ouders in algemene termen (waarbij de concrete uitslagen van de SAV niet ter sprake komen) moeten inlichten en met hen moeten overleggen over de te volgen aanpak.

· nadere gegevens

Schoolloopbaan, rapportcijfers, capaciteits- en interessetesten, beroepskeuzetesten, sociometrische gegevens e.d.

Er zal vastgesteld moeten worden of er verschil in opvatting is over de uitslag. Er kan sprake zijn van een realistische weergave van zeer negatieve (positieve) attitudes van leerlingen, terwijl de school en de ouders hier anders over oordelen. Hierbij moet het oordeel van de leerling zelf zwaar wegen. Indien een leerling in het gesprek met de school/leerkracht duidelijk aangeeft niet gediend te zijn van welke hulp dan ook, kan het goed mogelijk zijn dat de school met reden hierin berust.

Directe bronnen voor toetsing van de uitslag zijn vertrouwelijke gesprekken met leerlingen, leerkrachten (observaties in de klas) en ouders (gedragingen thuis en uitlatingen met betrekking tot school). De vertrouwelijke gesprekken met de ouders en leerkrachten zijn eventueel te vervangen door (vertrouwelijke) vragenlijsten. Het is van belang dat er over de uitslag nagedacht wordt door de leerling, ouders en leerkrachten.

Men zal bij het nadere onderzoek een reeks vragen moeten beantwoorden: is de vragenlijst te kritisch of overdreven ingevuld ?, heeft de uitslag realiteitswaarde ?, leiden de gesignaleerde negatieve attitudes tot een onderpresteren op school ?, welke aanpak ter verbetering moet gekozen worden ?, wie kunnen er hulp bieden ? Is er strikt genomen wel iets aan de hand ? Kan er - gelet op de persoon van de leerling - eigenlijk beter afgezien worden van interventie ? Moet er een vertrouwenspersoon ingeschakeld worden ? etc.

Indien nadere bevestiging aanwezig is dat er sprake is van realistische negatieve attitudes die hinderlijk zijn voor de leerling (zowel ten aanzien van de schoolbeleving als de schoolprestaties) en er verder geen reden is om van interventie af te zien, kan de methode van aanpak verschillend zijn:

- bij sommige leerlingen is een opbouwend gesprek al voldoende
- bij andere leerlingen is enig advies nodig, bijvoorbeeld gedragsadviezen ten aanzien van klasgenoten en leerkrachten, het aanleren van een juiste leer-attitude
- bij een deel van de gesignaleerde leerlingen is een gesprek met ook de ouders nodig teneinde hun medewerking te verkrijgen voor het oplossen van de problemen, soms is een andere pedagogische aanpak van ouders en leerkrachten gewenst. Leerlingen kunnen gesprekken met hun ouders als ongewenst zien. Indien de leerling duidelijk aangeeft niet gediend te zijn van gesprekken met de ouders, kan het goed mogelijk zijn dat de school met reden hiervan afziet.
- soms zijn oplossingen als een ander vakkenpakket of een andere plaats in de klas c.q. plaatsing in een andere klas reeds afdoende
- een gesprek met de leerling dient na een of twee maanden herhaald te worden teneinde te bezien of de gesignaleerde problemen zijn afgenomen.

Een systematische begeleiding van leerlingen dient in de schoolcultuur geïntegreerd te zijn. Het mag niet zo zijn dat zogenaamde probleemgevallen enkel doorverwezen worden naar een speciaal hiervoor aangewezen persoon. Problemen die steeds terugkeren in een bepaalde klas of school of op grotere schaal voorkomen, kunnen terug te voeren zijn op de school als organisatie, de door leerkrachten gehanteerde pedagogische aanpak, de lesinhoud, werkvormen, lesroosters, etc. Indien de problemen de school als zodanig raken of er meerdere personen bij betrokken zijn, zullen er ook gesprekken met de leerkrachten en de schoolleiding gevoerd moeten worden over hun rol.

Aan de invoering van een sociaal-emotioneel monitoringstelsel moet dan ook de eis gesteld worden dat begeleiding geïntegreerd wordt in het onderwijsleerproces en formeel vastgelegd wordt in een schoolwerkplan. In dit schoolwerkplan kunnen dan ook eventuele aanpassingen van het onderwijs, groepsgewijze begeleiding, e.d. opgenomen worden.

Bij een deel van de gesignaleerde leerlingen zijn gesprekken niet voldoende. Indien er meerdere leerlingen zijn met vergelijkbare problemen, kan gekozen worden voor een groepsgewijze begeleiding.

Zoals uit het voorgaande blijkt kan een verantwoorde interpretatie van de gegevens uit de testen en een hierop volgende begeleiding een grote hoeveelheid werk met zich meebrengen.